

Gjenopprett oljefondets funksjon

Norge finansierer i dag hver fjerde krone i statsbudsjettet med Statens pensjonsfond utland (Oljefondet). Det strukturelle oljekorrigerte budsjettunderskuddet har økt med 43 prosent siden 2021. Et børsfall på 20 prosent ville gitt et kutt i statsbudsjettet på 120 mrd. kroner dersom tre prosent av oljefondet ble brukt til å finansiere statsbudsjettene. Dette gjør statsfinansene sårbare og eksponert for unødvendig risiko.

Handlingsregelen på tre prosent ble laget for å sikre ansvarlighet, men i dag fungerer den som en norm for maksimal bruk. Det gir politikere feil insentiver: så lenge bruken er under tre prosent, oppfattes det som ansvarlig. Resultatet er at nye utgifter lettere finansieres gjennom økt oljepengebruk enn ved reelle prioriteringer i statsbudsjettet.

Unge Høyre foreslår allerede å stramme inn handlingsregelen. Men vi trenger også et tak på hvor stor andel av statsbudsjettet som kan finansieres med oljepenger. Uten en slik begrensning vil oljepengebruken fortsette å øke i takt med fondets verdi, selv når økonomien går godt.

Derfor bør også oljepengebruken i større grad knyttes til konjunktursituasjonen, slik daværende finansminister Karl Eirik Schjøtt-Pedersen fremhevet da handlingsregelen ble innført i 2001: Staten skulle bruke mer oljepenger når økonomien gikk dårlig og mindre når økonomien gikk godt. I dag følges ikke denne normen. Dermed risikerer vi å øke inflasjon og renter i oppgangstider, samtidig som vi ikke har tilstrekkelig handlingsrom i nedgangstider. Å gjøre oljepengebruken mer konjunkturstyrt er å gjenopprette regelens egentlige funksjon: å stabilisere norsk økonomi over tid.

Men selv med en strammere handlingsregel og bedre konjunkturtilpasning kan statsbudsjettet bli rammet av kortsiktige svingninger i

kapitalmarkedene. Når regjeringen legger frem budsjettet, tar de utgangspunkt i verdien av fondet ved utgangen av juni hvert år. Store utslag i aksjemarkedet eller kronekursen kan derfor gi brå endringer i hvor mye oljepenger det er mulig å bruke, selv om fastlandsøkonomien er uendret.

For å dempe slike svingninger bør det opprettes et «bufferfond». Dette vil fungere som en liten, regelstyrt støtdemperkonto. Når økonomien går godt og avkastningen er høy, overføres en andel av oljepengebruken til bufferfondet. I svakere tider kan staten trekke på bufferet for å unngå brå kutt i statsbudsjettet. Bufferfondet må naturligvis kun kunne brukes for å jevne ut slike kortsiktige utslag, ikke til å finansiere varige utgiftsøkninger.

Oslo Unge Høyre vil:

- Innføre et tak på hvor stor andel av statsbudsjettet som kan finansieres av Oljefondet.
- Stramme inn handlingsregelen slik at bruken i normalår ikke overstiger 2 prosent.
- Vurdere å innføre et «bufferfond» som kan brukes til å jevne ut store svingninger i kapitalmarkedet og dermed redusere sårbarheten i statsfinansene.
- Knytte oljepengebruken tettere til konjunktursituasjonen, særlig strengere rammer i år med høykonjunktur.
- Ikke tillate å øke den reelle oljepengebruken i år med høykonjunktur.
- Prioritere investeringer som styrker Norges langsiktige konkurransekraft, særlig innen infrastruktur, innovasjon og grønn omstilling.
- Innføre krav om at nye utgifter i hovedsak skal dekkes gjennom omprioriteringer, ikke gjennom økt oljepengebruk.

- Øke transparensen i hvordan oljepengene brukes, for eksempel gjennom en årlig «oljepengeregnskap»-rapport som synliggjør hvor stor andel som går til forbruk sammenlignet med investeringer.
- Sikre Oljefondets uavhengighet fra politisk styring.